

GLASNIK

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . . K 4.—
pololetna . . . . „ 2.—
četrtletna . . . . „ 1.—
Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 14.

V Ljubljani, dne 4. aprila 1913.

Leto VI.

Ljubljana, na Belo Nedeljo 1913.

Balkanska vojska, kakor se zdi, ne bo več dolgo trajala. 26. marec 1913 ostane z zlatimi črkami zapisan v povestnici junaštva. Bulgari in Srbi so namreč ta dan z napadom, v boju mož z možem osvojili Odrin, turško drugo prestolno mesto v Evropi, ki so ga Turki pet mesecev držali. Slovensko krščanskosocialno delavstvo navdušeno pozdravlja slavno zmago slovenskih bulgarskih in srbskih junakov, ki so jo 26. marca izvojevali. Premagal je križ nazadnjaški polumesec, premagal je Slovan tistega turškega pritepenca, ki je stoletja sem teptal in tlačil kristjane na Balkanu. Kot Slovenci moramo še posebej pozdravljati zmago križa nad polumesecem, kot Avstrijci jo navdušeno pozdravljamo. Božji mlini me ljejo počasi, a gotovo. Polumesec je strt, poteptan, dviga se križ, v znamenju križa balkanski narodi zmagujejo. To je tembolj veselo v naših časih, ko se križ tepta in zaničuje po novodobnem poganskem svetu.

Kot Slovenci se veselimo in radujemo zmag, ki jo je priboril krščanski z Grkom združen Slovan nad polumesecem na Balkanu. Naših očetov praočetje so po Turkih veliko trpeli. Danes še naši ljudje po ustnem izročilu znajo, da kamor je stopilo kopito turškega konja, trava ni več ozelenela. Požigali so našim praočetom njih domove, odganjali v robstvo njih sinove in hčere, skrunili dekleta, mučili in morili starce in starke, trgali s prs dojenčke. Veselimo se in radujemo, ker je balkanski Slovan strl polumesec. Turki so premagani, v Evropi jim ne bo več ostanaka.

Kot Avstrijci se veselimo zmage krščanskega slovanskega orožja na Balkanu. Nismo samo Slovenci in Hrvatje trpeli radi mohamedanske neusmiljenosti in krvoločnosti. Trpela je veliko tudi vsa Avstrija, ki ji ni tudi Ogrski kljub ponesrečeni razcepitvi naše države v dva kosa še vedno Avstriji prištevamo. Saj so Turki, ko so bili na vrhuncu svojega sijaja in svoje moči, dvakrat pridri pred cesarski Dunaj. Avstrija je strla prva turški kači njeno strupeno glavo in jo vrgla nazaj na Balkan. Skoraj vsi avstrijski vladarji do cesarja Jožefa II., katerega slavni general Lavdon je Turkom Belgrad vzel, so se vojskovali s Turki. Balkanski Slovani so dolga stoletja opirali na Dunaj kot svojega rešitelja pod turškim bičem oplakane svoje oči.

19. stoletje je izpremenilo tok avstrijske politike. Nemci in Mažari so se

pričeli Slovanov bati. Avstrija ni več po krivdi zaslepljenih Mažarov in Nemcev ščitila krščanske raje na Balkanu. Osvojila jih je Rusija; Grki so se pa s pomočjo Francije in Anglije turškega jarma rešili. Po krivdi Nemcev in Mažarov zadnja leta sem Balkanci tiste Avstrije, ki so jo toliko stoletij ljubili in ji zaupali, nič več ne marajo. V sedanjosti za krščanske balkanske narode tako slavni vojski so Mažari in Nemci, ki so za veliko politiko naše države odgovorni, tudi niso tako postopali, kakor je to velevala njih lastna korist. Kar so le mogli in znali, so nagajali Srbom, radi Skadra, ki ga Črnogorcem ne privošči, so se spravili na mali, hrabri črnogorski narod. Res, smejeti bi se morali mažarski in nemški kratkovidnosti, ko bi te kratkovidnosti ne moralo v prvi vrsti plačati vse avstrijsko delavstvo.

Smešno otročje preganjanje avstrijskih slovanožrcev je provzročilo, da nas Balkanci zdaj kar le morejo sovražijo. To sovraštvo je zelo umljivo in s stališča Balkancev upravičeno, a kratkovidnost Nemcev in Mažarov bo plačalo tudi slovansko avstrijsko delavstvo.

Kaj da pomenja Balkan za našo veliko obrt, to zna vsakdo. Vzemi katerikoli gospodarski list v roke, povsod boš čital, kako strašno da je radi vojske na Balkanu naša trgovina v teh kratkih mesecih vojske že trpela. Lani je faliralo 1774 kupčijskih trgov in naši državi, tvornice so radi vojske zapirali.

Kako bo, ko se vojska konča? Francozi in Angleži se že pripravljajo, da po končani vojski gospodarski Balkan pridobije zase, Nemci v rajhu so bili veliko manj strupeni nasproti balkanskim Slovanom, kakor naši Nemci in Mažari. Zakaj? Kupčevati hočejo na Balkanu.

Francozi in Angleži bodo po končani vojski posojevali Bulgarom, Srbom in Grkom denar. Zato bodo pa ti narodi, najboljši odjemalci naše industrije, tudi kar bodo potrebovali, dokler svojih lastnih tvornic ne bodo zgradili, tam kupovali, naši avstrijski in žal tudi delavstvo z njim bodo pa skozi prste gledali in kleli tiste, ki niso razumeli velikega zgodovinskega trenutka, ki ga je Avstrija skozi stoletja pripravljala in ki so, mesto da bi bili hrabrim Balkancem pomagali, jim kar so le mogli nagajali, ko bodo zdaj hrabri krščanski Balkanci želi, kar smo Avstrijci sejali.

Ijeni; najstarejša sestra se je omožila, druga je šla v samostan, starejši brat je postal zdravnik, mlajši je ravno letos pel novo mašo. Mati je torej sama in s pokojnino, ki jo ima po očetu, bo lahko preživela. In jaz zdaj lahko ugodim glasu svojega srca; izpolnil sem dolžnosti, ki sem jih imel do družine, ostale dni življenje pa hočem posvetiti Bogu. Ves je trepetal v tihem veselju in pričakanju. Nato je opomnil Hermana, da bi se poizkušala v metanju kamna; hotel se je prepričati, če zadene na sto korakov tanko debelece mlade bukve.

Zvečer po sklepni molitvi je Ronge spet naletel na Kirchheima. Bilo je na samostanskem vrtu. Solnce je ravno zahajalo in tam v ožarjenih gozdih, onkraj doline, se je oglašal samotni kos — vse naokoli je bilo tiho.

»Danes sem si nakupil podobice. Vzemite si eno za spomin. Sv. Benedikt je. Mnogo sem jih poslal že svojim prijateljem. Take podobice shranijo v molitveno knjižico in kadar pridejo v cerkev, se spomnijo name in zmolijo marsikak očenaš zame, ki bi ga drugače gotovo ne. In molitve sem potreben predvsem zdaj v tem odločilnem trenutku življenja.«

Tako je govoril mali Kirchheim in ko se je Herman Ronge spet vrnil v

Za našo pravdo.

Boj, ki so ga bojevali naši dedje z grajščaki in ki se je dobojeval šele leta 1848, so imenovali kmetje boj za »staro pravdo«. V začetku popolnoma jasno pravno razmerje med grajščakom in podložnim kmetom je postajalo namreč tekom let zelo nejasno. Grajščak je zahteval od kmeta vedno več tlake in davščin. Vedno grje je delal z njim. Kmetje sami so se pač spominjali, koliko so morali dajati in delati prejšnja leta, toda zapisanih svojih pravic niso imeli nikjer. Zapisane so bile te reči samo v grajščinskih urbarjih. Začel se je boj za staro pravdo. Tlačani so zahtevali, naj grajščak pokaže urbarje, da se bo natanko vedelo, kaj sme tirjati od njih, da bo zahteval po stari pravici, ne po vedno večji potrebi in pohlepčnosti. Kar so dolžni, bodo radi odrajtovali, ne bodo se pa pustili odirati brez meje.

Danes je naša pravda javna. Vsak stan ima pravice in dolžnosti določene v postavah, ki jih nihče ne skriva v železne skrinje. Država se celo trudi, da se poznanje zakonov kar najbolj razširi. Vendar danes malokateri stan pozna svoje stanovsko pravdo. Zakoni so tako narasli, da je težko obvladati obsežno gradivo. Staro pravilo se sicer glasi, da morajo biti postave kratke in jasne, toda pri nas je skoro vsak zakon kompromis, sad dolgega mešetarjenja med onimi, ki so za tak zakon, in onimi, ki mu nasprotujejo, zato dolg in težko umljiv. Vrhutega je naša zakonodaja zelo razcepljena. Zakoni, ki se nanašajo na eno in isto snov so razmetani, da je kar težko zbrati raztresene ude. Ti raztreseni udje so tako nesorazmerni, da se jih človek ustraši, če jih zloži v enotno telo. Tudi življenje, ki naj ga zakoni urejajo, je postalo mnogo bolj zamotano. Samo delavske službene razmere so tako mnogovrstne, da bi jih bilo popolnoma nemogoče urediti v enotnem, lahko umljivem zakonu.

V letošnji »Naši Moči«, šte. 6, pravi sicer profesor V. Marinko »da se mora delavstvo zavedati, da zboljšanje svojih razmer nima pričakovati od politike, od parlamenta« in »Parlament ni prav nič pripraven kraj, da se brani pravice tlačnega ljudstva,« vendar moramo biti pravični tudi napram parlamentu in priznati, da je državni zbor sklenil že mnogo jako važnih zakonov v varstvo delavstva. Po mojem mnenju je tudi stavek »kar se delavskih zahtev tiče, je parlament zmirom od zadaj!« nekoliko pretiran. Ravno letošnja »Naša Moč«, ki si je postavila

svojo celico, so mu te besede neprestano zvenele na uho. Tupatam je slišal stopinje v sosednji sobi, kjer je hodil nemški pisatelj gorindol, toda kmalu je tudi to utihnilo; Kirchheim je gotovo legel v posteljo in zaspal spanje Pravičnega. Ronge pa je še dolgo vtrajal pokonci in ko je šel k počitku, dolgo ni mogel zatisniti oči.

Primerjal je sebe in Nemca. Spoznal je, da Kirchheim ni ravno talent in da nima morda prav obširne izobrazbe, toda kar je znal, je znal temeljito. — Bil je pred vsem značajan in trdne volje.

Kak razložek med njim in Hermanom! Kirchheim je bil vzgojen v katoliški cerkvi in vzgojili so ga redovniki; takrat, ko so Ronge in njegovi tovariši praznili zlate kupe življenja, a v zahvalo za vse pljuvali nazaj v nje, je Kirchheim spoznal, da je njegova dolžnost, skrbeti za družino in to tudi izpolnjeval. Ko so bili drugi sanjarsko bolehn mladiči, ki so oboževali le sebe in ljubili samo čutno uživanje, je bil ta že popoln mož, ki je hodil v šolo samozatajevanja in nosil težo življenja. In kaka preprosta pobožnost sredi tega možatega truda in moške moči, kaka vera, kako zaupanje v vse, kar Cerkev uči, dela in zapoveduje! Kako je bilo mogoče, da je ta tako vestno izpolnje-

val in se oklenil vsega dobrega in tako trdno vse veroval!

Herman Ronge je stal na istem razpotju življenja kakor Kirchheim. Toda Kirchheim je vse izkušnje že prej prestal, se zatajeval leta in pokazal, da ljubi križ in trpljenje in ne samega sebe in svoje volje. Nasprotno Ronge ni bil drugega kakor bogati mladenič v evangeliju, ki je izpolnjeval vse postave, a ni storil enega — kar je bilo potrebno njegovemu zveličanju! V vsi grozi je zaslišal Kristusove besede: »Lažje pride kamela skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebeško kraljestvo.« Ali je bilo v njem kaj drugega kakor posvetnost in mesenost? Vse lepo v samostanu kakor služba božja, prazniki, petje, obredi, vse to ga je ganilo do solz. Toda ali ni bilo pri njem vse bodisi v verskem ali družabnem življenju le čustvo, misel in ne dejanje? Bil je previsok, da bi stopil kdaj v ubožnico, ni se mogel toliko premagati, da bi prijateljsko stisnil trdo, umazano roko, oči je nehoté odvrčal od revežev in ranjencev. Pač je občudoval svetnike v srednjem veku, ki so polagali bolnike v svojo lastno postelj in jim sesali strupene rane — toda da bi jih vsaj oddaleč posnemal, tega ni mogel . . .

Pripravlja se novela h splošnemu državljanškemu zakoniku. Subkomite komisije za justične zadeve v gospodski zbornici je izdelal načrt, ki vsebuje tudi važno izpopolnitve pravnih določb o delavski pogodbi. In rečemo lahko, četudi so delali ta načrt člani gospodske zbornice, ki gotovo niso zastopniki delavskih interesov, kaže vendar globoko socialno umevanje tega vprašanja. V dokaz bomo priobčili vse izpremembe in dopolnila k sedaj veljavnim določbam o delavski pogodbi, kot jih predlaga ta subkomite.

Dr. J. Mohorič.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

LJUBLJANSKA KRŠČANSKA IN OKOLIČANSKA DELAVSKA DRUŠTVA, POZORI!

Notranje ministrstvo je izdalo odlok, po katerem se 1. aprila 1913 uvede v Ljubljani in v krajnih občinah Moste, Zgornja Šiška, Spodnja Šiška in Vič državna policija. § 3. te odredbe določa, da bo državna policija nadzorovala tudi društveno in shodno policijo. To je za vsa naša društva velevažno. Dozdaj smo morali v Ljubljani društvene shode in občne zборе naznanjati (24 ur prej) mestnemu magistratu, javne ljudske shode pa deželni

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Po dolgem, tesnem hodniku je šel Ronge nazaj v svojo celico. Na robu hodnika je stal velik križ, ki je segel od tal do stropa; ko je šel mimo njega, je pripognil koleno in poljubil žebelj na nogi Križanega. Takoj nato je srečal opata s služabnikom; obstal je in sklonil glavo v pozdrav. Potem je prišel v svojo celico.

Bil je že dober teden v samostanu in vsak dan je natančno opazoval in izpolnjeval vse samostanske dolžnosti in pravila. Molitev in delo sta se redno vrstila. Prve dni je bil edini gost, toda kmalu se je znašel v celici poleg njegove že drug popotnik. Bil je iz Monakovega, še mlad in fine, izobražene zunanosti. On in Ronge sta se kmalu spoznala in Nemeč — ime mu je bilo Kirchheim — je razodel na izprehodu po samostanskih gozdih, da je prišel v samostan kot novinec. »Moj značaj in sploh vse moje misli od zgodnje mladosti so me spominjale na redovniško življenje« — je rekel Kirchheim. »Toda moj oče je umrl mlad, bil sem najstarejši izmed petero otrok in moral sem delati in skrbeti za družino. Zdaj so — hvala Bogu — vsi preskrb-

vlađi; od 1. aprila naprej pa bomo morali javljati društvene shode, občne zbere in javne ljudske shode v Ljubljani na naslov: **C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani**. Organizacije v Mostah, Zgornji in Spodnji Šiški ter na Viču so dozdaj naznanjale svoje shode c. kr. okrajnemu glavarstvu v Ljubljani, odslej jih bodo morale javljati c. kr. policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani.

Nadalje je pa odkazana tudi gledališka policija, javne predstave kakor tudi prirejanje veselice, plesov in plesnih godb c. kr. policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani.

Javljenje je tudi izročeno državni policiji kakor tudi nadzorovanje postav glede na posle, delavce in glede na poselski red in odgonstvo.

Opozorjamo vse naše ljubljanske organizacije kakor tudi naše organizacije v Šiški, Mostah in na Viču, naj se glede na naznanila svojih prireditev na to izpremembo ozirajo in naj o njej svoje člane pouče, da ne bo nepotrebnih sitnosti in glob.

Obrtne zadeve in bolniške blagajne bo pa tudi naprej nadzoroval v Ljubljani magistrat, v okolici pa ljubljansko c. kr. okrajno glavarstvo.

Načelstvo J. S. Z.

Načelnik:

Dr. Ivan Zajec l. r.

× × ×

Sava. Strokovno društvo priredi dne 6. t. m. ob pol štirih popoldne v »Delavskem domu« shod, katerega naj se udeležijo tudi ženske, ker je snov govora namenjena njim. Naj tudi ženske pokažejo, koliko jih je. Predavala bo »Slovenčeva« urednica Ivanka Klemenčič.

Shod J. S. Z. se je vršil minuli petek pri Dev. Mar. v Polju. Šlo je o bolniškem zavarovanju. Obiskan je bil shod prav dobro. Govorili so na njem državni poslanec Gostinčar in tajnika J. S. Z. Mejač in Peterca.

Družba Leykam - Josefstal je imela v pretečenem letnem zaključku 52 tisoč kron manj dobička kot leta 1911. To je pač posledica vevške stavke. Dobro je, da tudi gospodje delničarji čutijo nekoliko te posledice in ne samo ubog delavec. Stavka čutila se bo pa tudi še v bilanci za leto 1913 ker je stavka trajala tudi to leto skozi dva meseca. Lansko leto so gospodje delničarji dobili 70dostotno dividendo, letos se bodo pa zadovoljili s 50dostotno. Za to se morajo zahvaliti gospodu ravnatelju ki je stavko izzval.

Črevljarji, ne v Monakovo! V Monakovo stavkajo od 17. marca nadalje črevljarji. Gre za tarifno pogodbo. Svoje člane črevljarje pozivamo, da naj ne gredo iskati dela v Monakovo.

TRUDARSKI ODSEK J. S. Z.

Trudovelska premogokopna družba je sklenila, da se izplača petdostotna dividenda za leto 1912, za leto 1911 se dividende niso izplačale. Nadalje je upravni svet družbe sklenil, da predlaga občnemu zboru povišati premoženje družbe za 9.800.000 K tako, da se izda 49.000 akcij po 200 K nominalne vrednosti. Družba hoče tako odpraviti svoj bančni dolg in ojačiti svojo gospodarsko moč, ker jo tlačijo visoke obresti na denarnem trgu.

TEKSTILNI ODSEK J. S. Z.

Tekstilni kartel je pridobil za kartel predilnico F. Richter & Comp. v Smichovu na Češkem. Predilnico je kartel prevzel s 1. aprilom in jo namestila v petih ali desetih letih ustavit. Delavcev in uradnikov je v smichovski predilnici 450 zaposlenih. Vreten je 36 tisoč.

ZAPOVEDI NEZADOVOLJNEŽEM IN NERGAČEM 1. APRILA 1913.

I. Ob vsaki priliki, ki se ti nudi, zabavljaj proti svojemu društvu!

II. Vedno žugaj, da odstopiš in upiraj se, če ti v društvu kaj ne ugaja!

III. Ne zamudi nobene prilike, ko moreš najnatlačneje vsakemu, kdor te hoče poslušati, pripovedovati, da z delovanjem svojega društva nisi zadovoljen!

IV. Če se s kakšnim članom društva skregaš, ne zamudi to pripisati društvu na rovaš!

V. Vsakemu, ki v društvu dela, očitaj, da dela le iz čistilakomnosti in zaradi osebne dobičkarje. Sam se skrbno ogibaj, da kaj za svoje društvo storiš, ker bi tebi tudi to očitali taki kot si ti, to, kar zdaj ti drugim očitaš. Če le moreš, se shodov izogibaj!

VI. Vsakemu, ki ni v društvu, pojasnjaj, kako bi prav za prav moralo biti, a čuvaj se to tudi v društvu samem povedati!

VII. O izvoljenih članih svoje organizacije ne govori nikdar kaj dobre-

ga, dasi tudi z vso vneto delajo za to, da se tvoje stanje izboljša!

VIII. Če si za kvintelje kunštnejši, kot drugi, čakaj toliko časa, dokler kak član načelnštva napravi kako napako; nato pa lopni po njem! Dokler se to ne zgodi, skrbno svoje boljše misli prikrivaj!

IX. Nikdar z »načelnega« stališča ne prezri, da bi ne nasprotoval na shodih, ker ti tvoriš sol shodu. Če bi tebe ne bilo, bili bi shodi neokusni!

X. Če kdo v tvojem smislu pravo zadene, mu kljub temu ugovarjaj, ker bi drugače ne bil tisti, ki vse bolje ve. Ako vse to storiš, lahko bahaš, da si »pravi« mož.

Boji proti oderuškemu kartelu tvornic usnja.

Bili so časi, ko se velika javnost za navadno združenje tvornic v kartele ni dosti zanimala. Milijonarji, ki so po kartelih pričeli nečuvno in v nebo vpijoče zatirati tako vse prebivalstvo, ker so cene neizmerno povišavali, svojemu delavstvu pa plače trgali in jih na ceste metali, so si znali pridobiti vlado zase. Slovenski državni poslanec dr. Krek je v zbornici opetovano opozarjal na nevarnosti, ki groze prebivalstvu in delavstvu po kartelih, izdelal tudi obširen zakonski načrt proti kartelom, a milijonarske pijavke, vlada in tudi rdečkarija so znali stvar zavlačevati. Postavodaja v preljudi naši Avstriji, kjer se prebivalstvu tako dobro godi, da kar trumoma beži iz domovine, dasi jo ljubi, proti kartelom še ni nastopila, kakor tudi še ni ničesar storila, da bi ščitila tiste milijone, ki zapuščajo domovino in iščejo kruha v tujini, kjer jim ves mozek izsesajo in pošiljajo izrabljence in pohablence nazaj v domovino umirat.

Zdi se pa, da se bo morala le še tudi naša prezaspana dunajska vlada vsaj zanimati za kartelne oderuhe, če jih tudi brani coklja vsakega napredka, gosposka zbornica, v kateri so zbrani največji lenuhi, oderuhi in politiki, ki jim ljudstvo več ne zaupa.

Boj proti kartelom se je namreč prenesele v deželne zbere in celo v občinske svete. Zanimalo bo gotovo brez vsakega dvoma slovensko krščansko-socialno delavstvo, če o najnovejšem gibanju proti kartelom poročamo. Boj gre v prvi vrsti proti oderuškemu kartelu tvornic za usnje. Čevlje nosi vsakdo. V naši kulturni Evropi ne hodimo bosih okoli, dasi menijo nekateri, da bi bilo za ljudi najboljše, če bi bosih okoli hodili. Ker nosi čevlje vsakdo, je pa seveda vse udarilo, ko se je doznalo, da je movi kartel sklenil usnje podražiti. Če se podraži usnje, se tudi čevlji podraže.

Dne 26. marca letos je zašumelo v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Krščanski poslanci so stavili na nižjeavstrijskega namestnika glede na kartel usnjarskih tvornic zelo ostro interpelacijo, v kateri se pečajo z usnjarskim kartelom, ki ga je okolu novega leta ustanovil gališki odvetnik Marko Etinger, ki so ga še nekateri gališki judje podpirali. Novi kartel je takoj za 8 odstotkov cene usnju zvišal. Čevljarji in obrtniki, ki usnje izdelujejo, so protestirali, ker je vlada dovolila kartel pod krinko pridobitne zadrage.

Dne 28. marca 1913 je pa zaropotalo glede na odiranje usnjarskega kartela v graškem občinskem svetu. Občinski svetnik Schüller je stavil nujen predlog, v katerem ostro udarja po oderuškem kartelu usnjarskih tvornic in zahteva, da naj vlada s silo nastopi proti kartelu in da naj se sprejme postavap roti kartelom. Občinski svetnik Wellisch je nato predlagal, da naj se nastopi tudi proti ostalim kartelom, osobito proti kartelom petroleja, špirita, sladkorja. Nujni predlog z dodatki je bil sprejet. Sklep graškega občinskega sveta se nam zdi tako važen, ker so se zavzeli zanj celo nemškonalionalni občinski svetniki, dasi je nemškonalionalna stranka zelo, zelo odvisna od kartelaških ljudskih in delavskih kartelnih pijavk.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

IZLET LJUBLJANSKEGA KRŠČANSKO SOCIALNEGA DELAVSTVA V STRUNJAN IN V TRST.

Naše Podporno društvo delavcev in delavk je v svoji seji dne 31. marca 1913 v sporazumu z odborom krajne skupine Ljubljana Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze sklenilo, da priredi dne 7. in 8. junija izlet v Strunjan in obišče ob tej priliki tudi Trst.

Zakaj se je popustil prvotno nameravani izlet v Barbano? Odbor se je trudil z vso silo, da omogoči izlet v Barbano, a ni bilo lepega načrta mogoče izpeljati, ker se je treba iz Gradeža v Barbano voziti v čolnih, ki jih pa ni bilo dobiti toliko, da bi se mogel izlet izpeljati. Ker smo pa sklenili, da poletimo na jug, se je oprijel odbor nasveta, da poletimo letos v Strunjan v Istri.

Strunjan se imenuje tisti košček zemlje, ki se zajeda med Izolo in Pirano blizu Trsta kot polotok v morje. Malo dolinico, ki tvori sredino in ki se v solinah izgubi, obdajajo mični hrički. Dolina in griči so posejani s hišami in dvorci, da se zde potniku, ki prihaja od Pirana, kakor da vidi čredo ovac, ki se pase.

Zrak nasičuje milodišeč vonj cvetk, jagod trt in plodonosnih dreves. Potnikovo oko razveseljuje pogled na vedno zeleno oljčno drevje, tam zopet morje, podobno božje vseмогоčnosti in neizmernosti.

Na zadnjem holmcu, ki se v morje zajeda, se vzdiguje znamenita cerkev preblašene Device Marije.

Cerkev se vzdiguje na mali ravnici; od koder se vidi morje, piranska stolna cerkev in oni griči, posejani z dvorci, ki ločijo Strunjan od Sv. Lucije. Cerkev je lepa, a posebnost cerkve je veliki oltar zlasti zaradi podobe, ki nam predočuje, ko se je tu pred 401 letom prikazala Mati Božja. Podoba je na les slikana, zelo je lepa, dasi je na les naslikana. Slika kaže Mater Božjo, ki sedi oblečena v belo obleko in z žalostnim obrazom, z desno roko si podpira glavo, levo pa ima spuščeno ob levem kolenu. Pred njo kleči s svečo v roki čestitljiv starček z brado in meniško obleko, a brez kapuce.

Rajni kardinal nekdanji tržaški škof dr. Nagl je prepustil strunjansko svetišče očetom frančiškonom tridentinske province v varstvo in v oskrbo, ki je tudi izprosil v Rimu dovoljenje, da se je čudotvorna podoba v Strunjanu kronala.

Ta popis nam dokazuje, kako lepa in kako sveta je zemlja, v katero poleti letos naše krščansko socialno delavstvo.

Odbor Podpornega društva je pa tudi vse potrebno sklenil, da bodo imeli izletniki priliko, da si tudi Trst ogledajo in da se iz Trsta v Strunjan in nazaj po morju vozijo.

Naprosili smo ravnateljstvo južne železnice za poseben vlak, ki bo dne 7. junija 1913 zvečer odpeljal iz Ljubljane. Vlak se ustavi v Brezovici. Ko dojde v Trst, se takoj podamo na ladjo, ki nas popelje v Strunjan, kjer bo slovesno cerkveno opravilo s propovedjo. Iz Strunjana se vrnemo z ladjo nazaj v Trst okolu poldneva. Ogledali si bomo mesto ter se zvečer vrnili nazaj v Ljubljano. Natančen podoben spored objavimo, ko nam vožni red južna železnica naznani.

Odbor Podpornega društva kršč. soc. ljubljanske tobačne delavstvo nujno prosi, da naj pri društvenih zaupnicah in zaupnikih nujno svojo udeležbo priglasi. Z ladjo se more namreč le 400 oseb peljati. Če se priglasi nad 400 izletnikov, se bodo sicer tudi lahko izleta udeležili, a v Strunjan se bodo morali peljati z železnico in ne po morju, razven če se prijavi 800 udeležencev, v katerem slučaju bi bilo dve ladji mogoče najeti.

Na svidenje v Strunjanu dne 8. junija 1913!

Odbor.

Vič—Glince. Pogreb smo imeli na praznik sv. Jožefa. Kedo pa je neki umrl? Gotovo kak bogatin ali bogatinka. Saj je bilo vsaj tako videti. Toliko vencev, dve zastavi, nebroj ljudi, ki so se v dolgi vrsti, kakršnih je malo videti, pomikali skozi Vič za krsto. In zapele se je mrliču v slovo pred hišo in na pokopališču! Pokopali smo — priprosto delavko tobačne tovarne 24letno Ivano Kozamernik. Torej delavka in tako veličasten pogreb, kakršnega marsikateri bogatin in veljak ne bo imel! Da, da, vrla katoliško delavstvo tovarne je pri tej priliki zopet pokazalo, kako močno je organizirano, kako močna vez ljubezni jih veže do groba. Pokojna Ivana je pa še posebej zaslužila tako častno slovo. Saj je bila tudi vrla somišljenica tukajšnje katoliške organizacije. Kedar se je kaj ukrenilo ali zasnovalo v korist društvenega delovanja, bila je pokojna Ivana med prvimi in se ni bala žrtve v prid dobri stvari. Zato je tukajšnje katoliško slovensko izobraževalno društvo izpolnilo le svojo dolžnost, da ji poskrbelo tako res lepo spremstvo na pokopališče. Zlasti so nam imponirali mladeniči s svojim možatim nastopom, ki so prevzeli vse delo pri pogrebu. Pač bomo v tukajšnji kat. organizaciji težko pogrešali pokojne, odločne sotrudnice, pa upajmo, da nam bo Ivana, ki gotovo že uživa v srečnejši domovini zasluženo plačilo — saj se je preselila od nas kot zvesta tretjerednica in hčerka Marijina — upajmo, da nam bo sprosila novih posnemovalk — navdušenih za ideje katoliške organizacije. Tebi pa Ivana svetila večna luč!

† **Manica Čepelnik.** Iz Št. Vida nad Ljubljano se nam piše: V četrtek, dne 27. marca je umrla zadeta od kapi v tobačni tvornici v Ljubljani tovarniška delavka Manica Čepelnik iz Št. Vida. Ko je šla zjutraj od doma, je že tožila, da ji je slabo; prišedši v tovarno, so se ji še slabosti povečale, katerim je ob 12. uri podlegla. Pokojnica je delala 29 let v tovarni in bila ves čas desna roka našim društvom in organizacijam v Ljubljani kakor v Št. Vidu. Mrtvo truplo so prepeljali takoj iz tovarne domov in ondi položili na mrtvaški oder. Pogreba, ki se je vršil v soboto, so se udeležila razna društva, pri katerih je sodelovala in Slov. krščan. soc. zveza z zastavo ter veliko njenih stanovskih tovarišic. — Blag ji spomin!

Smrtna kosa je zadnje čase neumljeno razsajala med ljubljanskim krščansko-socialnim delavstvom. Umrl je član naše organizacije Stefan Kozjak in naše sodelavke Angela Kucler, Marija Krušnik, Ivanka Bukovnik, Hel. Končan, neumorno pridna razširjevalka našega lista, in Manica Čepelnik. Vsi so bili vzgledni, marljivi, pridni in zanesljivi člani naših organizacij. R. I. P.

Zadružnik.
DELO NAŠEGA LJUBLJANSKEGA DEL. KONSUMNEGA DRUŠTVA.
Dne 30. marca se je vršil občni zbor našega ljubljanskega delavskega konsumnega društva. Iz poročila predsednika Alojzija Kocmurja za l. 1912 posnamemo sledeče: Društvo je zopet napredovalo. Pristopilo je 181 novih članov, izstopilo jih je 15, 40 jih je bilo izključenih, odpovedalo je 14 članov. Prodalo se je blaga v ljubljanski prodajalnici za 204 tisoč, na Viču za 147 tisoč in na Zaloški cesti za 51 tisoč K, skupaj okroglo 402 tisoč kron. Pri izplačevanju dividend se je pokazalo, da je kupujočih članov v Ljubljani 390, na Viču 280 in na Zaloški cesti nekaj čez 100. Stanje društva je ugodno, bilanca solidna. Hiše donajajo kosmatega: na Viču 942 kron, na Zaloški cesti pa 2500 kron, poleg tega ima pa društvo spodnje prostore, dvorišče in kleti v lastni uporabi. Leta 1912 se je pripisalo rezervnemu zakladu 5811 K 90 h, letos pa čisti dobiček 6321 K 36 h, tako da znaša rezervni zaklad že sedaj čez 40.500 K. Seveda se nahaja ta vrednost v prometu, to je v hišah, opravi in blagu. Skupni dosedaj vplačani deleži znašajo 24.608 K. Dolga je na viški hiši 11.330 K 49 h, na oni na Zaloški cesti pa 19.667 K 10 h. Poleg tega je na tekočem računu pri Ljudski posojilnici dolga sedaj še 10.000 K. Blaga je bilo koncem leta na zalogi okroglo 75 tisoč kron in na terjatvah pri članih 28 tisoč kron.

Pretečeno leto se je vršila revizija živil, ki je ugodno izpadla. Tudi revizija Zadružne zveze se izraža zelo pohvalno o napredku društva. V odboru vlada edinstvo.

Predsednik omenja pohvalno one moške člane, ki se udeležujejo z društvenimi znaki s svečami v rokah že več let procesije sv. Rešnjega Telesa pri č. oo. frančiškanih na Viču in v Ljubljani in prosi še obilnejše udeležbe. Spominja se smrti zveste prodajalke Ivane Srebot. Delovanje odbora in osobja ne sloni na znanosti, marveč na poštenosti. Nobena izmed prodajalk ni kot taka izučena, ampak so bile priproste delavke, ki so se izobrazile v društvu. Na kar se je gledalo, je bilo v prvi vrsti stroga vernost in iz te izvira joča poštenost. To je najboljša knjigovodstvo.

Vsakega posameznika zadovoljiti ni odborov namen, kajti vsem niti Bog ne ustreže, pravi pregovor, konstatiraj pa, da je zadovoljna pretežna večina članov.

Poročilo načelstva se je vzelo z odobravanjem na znanje. V odbor so bili izvoljeni dosedanji: Kocmur Alojzij, Pezdir Fran, Alijančič Mihaela, Gregorač Marija, Srakar Ana, Felician Fran in Slapar Blaž, na novo pa bivša večletna odbornica Cerkovnik Liza. Za namestnike: Bezljaj Alojzij, Telhan Marija in revizor Schöff Ljudovik. V nadzorstvo pa: Knez Martin, Kocjan Karl in Ničman Avgust.

Našim somišljenikom to društvo najtopleje priporočamo.

Pravnik.
Pomožni delavec, ki na besede svojega tovariša - delavca, da ga misli delodajalec odpustiti iz službe, ne da

bi počakal odpovedi, nima pravice do odpovedne odškodnine. Tožnik je delal pri toženem črevljarju od 15. novembra 1911 naprej kot pomočnik in sicer v akordu. Glede odpovedi je obstojal oboje stranski dogovor, da se more službeno razmerje razrušiti samo na soboto in to brez vsake odpovedi. Nekega ponedeljka je tožnik ostal iz dela, ne da bi se bil opravičil. Ko je rpišel drugi dan v delavnico, je zvedel od svojega tovariša, da ga je mojster pri bolniški blagajni odznanil in mu pripravil delavsko knjižico. Tožnik pa, ne da bi čakal, da ga mojster odpusti, vzame delavsko knjižico in se odstrani. Tožba, ki jo je vložil pomočnik radi plačila zaslужka za odpovedno dobo, to je do prihodnje sobote, je bila zavrnjena. Razlogi: Tožnik opira svojo odškodninsko zahtevo, na določbo § 84. obrtnega reda, trdeč, da ga je toženec brez postavnega razloga predčasno odpustil iz službe. Ta njegova trditev pa ne odgovarja resničnemu dejanskemu položaju. Ugotovljeno je, da tožnika cel dan ni bilo v delo in da se drugi dan radi tega pri tožencu ni opravičil. S tem pa je tožnik trajno zanemarjal svoje dolžnosti in je bil vsled tega toženec v smislu določbe § 82., točka f obrtnega reda upravičen ga takoj odsloviti. Do odpustitve pa sploh ni prišlo, ker je tožnik sam zahteval izročitev delavske knjižice, katero je toženec pač že pripravljeno imel. S tem pa je tožnik, ki ni počakal, da bi ga mojster odslovil, sam predlagal takojšnjo razrušitev službenega razmerja. Ker pa je toženec tožniku zahtevano knjižico izročil in s tem molče tožnikov predlog odobril, je smatrati to službeno razmerje za razrušeno z obojestransko privolitvijo. Zahteva tožnikova je torej neupravičena. Dr. Š . . .

Okno v svet.

Splošno stavko v Belgiji napoveduje soc. demokracija 14. aprila. Izbojevati hoče splošno in enako volilno pravico.

Silna opustošenja po alkoholu. Po poročilu »Kronike krščanskega sveta« zahteva alkohol samo v Nemčiji letno 40 do 50 tisoč žrtev, med temi jih konča 1600 življenje s samomorom; 1300 se jih ponesreči iz ravnoistega vzroka; 200 tisoč jih pa pride pred sodnijo, 53.000 v norišnico ali se jih poloti ona znana a strašna pijanska bolezen, ki se zove delirij; 32.000 jih pade na občino kot reveži; 42000 jih odpošljejo v delavske naselbine na puste otoke; 40 do 50% povzroči alkohol razporok. 70% vseh jetnikov je prignal alkohol v zapore. V Nemčiji se izda vsako leto 3809 milijonov mark za alkohol. Grozne številke, ki dajo veliko misliti. —a—

Izkoriščevanje ameriškega jeklenega trusta. Amerikanski jekleni trust (United States Steel Corporation) je napravil leta 1912 dobička 77.075.000 dolarjev, a razdelili niso čistega prebitka 111.716.000 dolarjev. Znano seveda tudi ni, koliko so trustovi mogotci skrivaj v svoje žepe spravili, da bi njih ogromni dobiček javnost še bolj ne presenetil. Strašno izrablja trust delavstvo. Zgled: Za izdelovanje 10.000 ton surovega železa so prej potrebovali 203 delavcev, zdaj pa to izdelava 156 delavcev!

ŠTEVILO VREten IN VPORABA BOMBAŽA V PREDILNICAH NA CELEM SVETU LETA 1912.

Statistični urad Združenih severno-ameriških držav je sestavil statistiko, po kateri se je leta 1912 nahajalo v predilnicah na celem svetu 140.996.000 vreten, leta 1900 jih je bilo 105.681.000. Koliko vreten se je v posameznih deželah nahajalo in koliko bombaža se je porabilo l. 1900 in l. 1912 nam kažejo sledeče številke:

Dežela	Vreten		Por. bombaža	
	1912	1900	1912	1900
Zdr. drž. v Ameriki in sicer:	30579	19472	5367	3873
južne države	11583	4368	2712	1523
ostale države	18996	15104	2655	2350
Anglija	55317	45500	4250	3330
Nemčija	10726	8000	1795	1400
Rusija	8800	7500	1650	1350
Francija	7400	5500	1014	700
Avstro-Ogrska	4798	3300	830	675
Italija	4580	1940	920	475
Španska	2200	2815	330	400
Švica	1408	1550	110	125
Belgija	1388	920	222	170
Švedska	530	360	100	85
Portugalska	480	230	70	60
Nizozemska	454	300	83	70
Danska	84	40	25	15
Norveška	74	35	11	10
Ostala Evropa	200	130	60	42
Angleška Indija	6195	4945	1705	1162
Japonska	2192	1274	1190	700
Kitajska	831	550	360	200
Brazilija	1000	450	180	85
Kanada	855	550	125	110
Mehika	630	570	115	125
Druge dežele	275	50	75	15
Skupaj	140996	105681	20587	15177

Krvoses kapitalizem.

V Reki so zaprli tovarno za torpedo-čolne in vse delavce odpustili. Delavci so bili že dolgo časa nezadovoljni z nadinženirjem Duerks, ker z delavci zelo svojevoljno ravna. Pri nekem prepiru je vršel neki delavec proti inženirju kos železa in ga na roki lahko ranil. Ravnatelj je takoj na to naznanil da se tovarna zapre in vsi delavci odpuste.

Budimpeštanski mlini so pred enim mesecem sklenili, da 14 dni ne bodo mleli in da bodo do konca julija le štiri dni tedensko mleli. Storili so to zato, da pritiskajo na ceno moki, ki je neprimerno višja kakor cena žitu.

Koliko zaslužijo milijonarji. Neverjetno je, kako znajo nekaterniki kupiti denar in kakšni velikanski dohodki se stekajo v nikdar dovolj polne njih blagajne. Mesta v upravnih in nadzorstvih bank so silovito dobro plačani. V Nemčiji so nekateri bogataši, tako n. pr. Karel Fürstenberg, v 40 nadzorstvih nadzorniki. Tudi v Avstriji ni dosti boljše.

Smeš zdravilo proti nervoznosti. Z boljšimi, pa tudi slabšimi uspehi so poskušali zdravniki proti nervoznosti že skoro vsa mogoča sredstva. Pariški zdravnik dr. Jean Simeon zdravi že več let uspešno svoje nervozne pacijente s tem, da jim priporoča smeš kot zdravilo in jih skuša z raznimi sredstvi pripraviti do smeha. Na prvi pogled je tudi ta način zdravljenja smešen, a misel sama na sebi ni slaba. Zato več smeha in veselega razpoloženja, pa bo kmalu konec nervoznosti!

Izdajatelj: Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik: Jožef Gostinčar. — Tisk »Katoliške tiskarne«.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Ste že pokusili kavo s Franckovo perl-ržjo, znamka :Perlo:?

Ista ugaja tudi brez zrnate kave.

Tovarne za asbestskrilil „ZENIT“ družba z om. zav. Mor. Žumberk dobavljajo najboljše in najcenejši **krovski materijal** Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo **veliko zalogo čevljev do mačega izdelka**

Solidno izdelane **dežnike in solnčnike** priporoča **po najnižjih cenah** **L. Mikusch, Ljubljana, Mestni trg št. 15.**

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini **Janko Češnik (Pri Češniku) Ljubljana** Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo **„Našo Moč“.**

Ta določila veljajo pri komanditnih družbah glede osebno zavezanih družabnikov.

V prejšnjih predpisih obrtnega reda ni bilo nikjer določeno, kdo ima podati dokaz usposobnosti, ako prijavi kaka trgovska družba ali kaka komanditna družba nastop rokodelskega obrta. Ta nejasnost v zakonu je bila tudi povod, da se niso vedno pravilno uporabljali predpisi §§ 3 in 55 o pravnih osebah, oziroma namestnikih in poslovojdjih. Za javne trgovske družbe in komanditne družbe je sedaj potrebno, da mora vsaj en družabnik imeti dokaz sposobnosti, drugače dotična družba ne more pričeti, oziroma izvrševati kakega rokodelskega obrta, dočim se pri pravnih osebah taka dokaz zahteva od poslovojdje, torej od uslužbenca podjetja. Ta določba zakona pa seveda ne velja za vse javne trgovske in komanditne družbe, ki so pričele kak rokodelski obrt izvrševati še predno je stopil v moč sedanji zakon.

§ 14 f.

Obrtno oblastvo mora, preden izda obrtni list za rokodelski obrt, povabiti prizadeto zadrugo, da vpogleda tekom treh tednov pri tem oblastvu od stranke za izkaz usposobljenosti predložena dokazila. Zadruga ima pravico tekom enake dobe izreči svoje mnenje o predloženem dokazu usposobljenosti.

Dokazila, ki so ponarejena, nepravna ali sicer spoznana za neveljavna, se ne vračajo stranki.

Po dosedanjih predpisih (§ 14) obrtna oblastva niso bila primorana predložiti zadrugi spise in dokazila na vpogled, kadar je kdo priglasil nastop kakega rokodelskega obrta. Zahtevala so lahko pač od obrtnih zadrug, da izrazijo svoje mnenje o prijavi rokodelskega obrta in zadruga so bile dolžne v tem oziru povedati obrtnemu oblastvu svoje mnenje. Sedaj je pa zakonita dolžnost obrtnih oblastev, da v vsakem posameznem slučaju obveste prizadeto zadrugo o prijavi kakega rokodelskega obrta. S tem je zadrugam dana možnost čuvati nad tem, ali je vselej zadostno dokazana strokovna sposobnost dotične osebe, ki je rokodelski obrt priglasila.

Namen, ki ga ima drugi odstavek § 14 f, je ta, odpraviti nadaljno zlorabo morebitnih nezakonitih dokazil, na primer ponarejenih izpričeval ali izpričeval, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram.

srodnih obrtov, se pooblašča deželno politično oblastvo, da imetnikom po rokodelsko izvrševanih ali takih koncesioniranih obrtov, za katere je treba izkazati posebno usposobljenost (§ 23, alin. 1), zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico, zadrugo zvezo, kjer obstoji, in dotične zadruga, v ta namen odpusti dokaz usposobljenosti, ki se zahteva v § 14.

Politično deželno oblastvo se tudi pooblašča, da zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico in prizadete zadruga izjemoma izpregleda predložitev pomagaškega pisma, oziroma učnega izpričevala in izpričevala o prestani preskušnji za pomagača.

Politično deželno oblastvo more, zaslišavši prej imenovane korporacije, odpustiti tudi predložitev delavskega izpričevala, ako se na nedvomen način drugače izkaže za predpisani čas delo kot pomočnik v dotičnem obrtu, v tem obrtu podobnem tovarniškem obratu, ali delo v kaki tovarniški delavnici, koje obrat je podoben temu obrtu.

Nihče ne sme pričeti obrta, preden ni dobil tega izpregleda. Tistim, ki hočejo vnovič izvrševati obrt, ki so ga že izvrševali, pa potem opustili, ni treba zopet izkazovati usposobljenosti.

Za nastop kakega rokodelskega obrta se zahteva dokaz usposobljenosti, ki se doprinese z izpričevalom, da je bilo učno razmerje pravilno dokončano in da je dotičnik vsaj tri leta delal kot pomočnik. Po § 14. c, odstavek 2, se more izjemoma izpregledati predložitev izpričeval o izučbi v dotičnem obrtu. Pri tem se ne zahteva, da bi se moralo na kak drug način dokazati, da se je dotičnik obrtu priučil. Nasprotno pa more politična deželna oblast odpustiti predložitev delavskega izpričevala le pod pogojem, da se na kak drugačen način nedvomno dokaže, da je dotičnik predpisani čas delal kot pomočnik. Tisti, ki hoče nastopiti kak rokodelski obrt, mora torej vsekakor dokazati, da je delal najmanj tri leta kot pomočnik; ako v tem oziru ne more preskrbeti zadostnih dokazov, mu politična deželna oblast ne more podeliti dispenze. (Upr. sod. 7. januarja 1911, št. 41.)

Kadar kdo prosi, da se mu izpregleda predložitev pomagaškega pisma, oziroma učnega izpričevala in izpričevala o prestani pomagaški izkušnji (§ 14., c, odstavek 2) ali pa prosi, da se mu odpusti predložitev delavskega izpričevala (§ 14., c, odstavek 3.), ali če se prosi, da se izpregleda dokaz sposobnosti po § 14. d, mora obrtno oblastvo v takih slučajih vedno vprašati za mnenje dotično zadrugo, oziroma zadrugo zvezo. Ako bi se to ne zgodilo, bilo bi to smatrati kot bistven pogrešek v postopanju. Kjer za kake rokodelske obrte še ni posebnih zadrug, oziroma zadrugh zvez, tam jih seve-

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

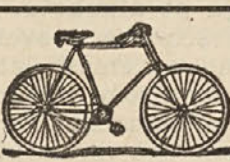
Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, kreplivo in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladina“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, o. vajalno in zelodec kreplivo
sredstvo, steklenica 50 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,

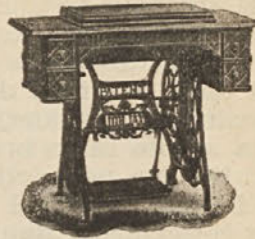
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladín in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoji 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istoliako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično kreplivo sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

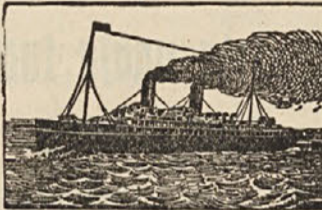
lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
varnosti potovati naj se obrnejo
na **Simona Šmetelka**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Koborstr. Pojasnila daje se brezplačno.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih cen-
nah. Župniščem, samosta-
nom in solam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
ščipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilni
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
je veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Via popravila izvršujem v svoji lastni
po največjem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatih in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po največjem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatih in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavica K 704.939'27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta šte. 6

prilifče v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-75 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

da obrtno oblastvo ne more vprašati za mnenje, mora pa to okolnost
zabeležiti pri dotičnih aktih. (Odlok trgovskega ministrstva z dne
29. marca 1908, št. 10.409.) V istem smislu je razsodilo upravno so-
dišče (dne 2. oktobra 1912, št. 10.769).

Če se more iz predloženih pripomočkov sklepati, da je brez
d o m n o podan dokaz o uporabi kot pomočnik v določeni dobi, to
presojati je prepuščeno svobodnemu preudarku tiste obrtne oblasti,
ki ima pravico podeliti dispenco. (Upr. sod. 28. januarja 1912, št.
2418.)

Določba § 14. c, zadnji odstavek, se nanaša samo na rokodelske
obrtne, ne pa tudi na svobodne obrtne, pri katerih veljajo glede nasto-
pa obrta samo določbe §§ 11 do 13 a. Ako je kdo že izvrševal kak
svobodno obrt, za katerega nastop se zahteva dokaz sposobnosti,
kasneje pa ta obrt opusti, mora torej, če ga hoče znova nastopiti,
vnovič dokazati svojo usposobljenost. (Upr. sod. 7. jan. 1911, št. 40.)

§ 14 d.

Za nastop kakega rokodelskega obrta, ki ga navadno opravlja-
jo ženske, more ženska, ki prijavi, da hoče tak obrt samostojno izvr-
ševati, svojo usposobljenost dokazati tudi na drug način. Kako se to
dokaže, to je prepuščeno svobodnemu preudarku obrtne oblasti,
ki naj poprej zasliši prizadeto zadrugo.

Katere obrti spadajo pod določila prejšnjega odstavka, določi
ukazoma trgovski minister sporazumno z ministrom za notranje
stvari, zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico, zadržno zvezo,
kjer obstoji in prizadete zadruge.

Ženska, ki prijavi na izdelovanje ženskih in otroških oblek
omejeni krojaški obrt, mora praviloma izkazati, da je redno dovrši-
la učno razmerje (§ 14, odstavek 2., št. 1). Trgovski minister more
ukreniti ukazoma sporazumno z ministrom za bogočastje in nauk,
da ta izkaz nadomešča celoma ali deloma izpričevalo o uspešno
dokončanem obiskovanju določenih obrtnih učilišč, v katerih se v
krojaškem obrtu praktično poučuje in strokovno izobrazuje.

V primerih, ki so ozira vredni, more obrtno oblastvo, zaslišavši
prizadeto zadrugo, siromašnim prosilkam, da si zagotovijo živež, iz-
pregledati ta izkaz o redni dovršitvi učnega razmerja, oziroma s šol-
skim izpričevalom). Zlasti se more to izpregledati pri tistih izdelo-
valkah oblek, ki nimajo niti pomočnikov, niti vajencev.

Tistim imetnicam obrta za izdelovanje ženske in otroške oble-
ke, ki so ga izvrševale že pred uveljavitvijo tega zakona, pa ga
pozneje opustile, ni treba naknadno dokazovati usposobljenosti, ka-
kor je predpisano v 3. odstavku, ako vnovič prijavijo ta obrt.

Kot obrti, ki jih navadno opravljajo ženske, so se z ukazom
trgovskega ministra z dne 2. avgusta 1907 (drž. zak. št. 194) razgla-
sili naslednji rokodelski obrti:

1. zlatovezcev, srebrovezcev in biserovezcev (§ 1, točka 32 obrt-
nega reda);
2. krojaški obrti, ki so omejeni na izdelovanje ženskih in otro-
ških oblek (§ 1, točka 35 in § 14 d, odstavek 3, obrt. reda);
3. obrt modistov (§ 1, točka 41 obrt. reda);
4. izdelovalci umetnih cvetlic in peresarjev (§ 1, točka 42 obrt-
nega reda).

Ženske osebe ki prijavijo, da hočejo samostojno izvrševati kak
tu naveden obrt, morejo dokaz sposobnosti podati tudi drugače
nego tako, kakor je predpisano v §§ 14. in 14. a obrtnege reda. Kako
se poda ta dokaz, to je prepuščeno svobodni razsodbi obrtnege obla-
stva, katero pa ima poprej zaslišati dotično zadrugo.

One ženske osebe, ki se hočejo samostojno baviti samo z izde-
lovanjem ženskih in otroških oblek, imajo dokazati sposobnost na
tak način kakor je to predpisano v § 14. d, odstavek tretji, četrti
in peti.

Z ukazom trgovskega ministrstva z dne 26. julija 1907 (drž.
zak. št. 180) in z nekaterimi kasnejšimi ukazi so se določile one
obrtne učilnice, katerih izpričevalo o uspešno dovršenem obiskova-
nju po § 14 d, odstavek 3, nadomeščajo dokaz sposobnosti ob prijavi
obrti za izdelovanje ženskih in otroških oblek. Taka pravica se je
na primer med drugim podelila obrtni šoli, vzdrževani od društva
»Šolski dom« v Gorici za izdelovanje oblek, šivanje perila in vezenje.
(Razglas trgov. min. 16. julija 1912, drž. zak. št. 156.)

§ 14 e.

Ako prijavi javna trgovska družba kak rokodelski obrt, mora
najmanj en družabnik, ki je po družbeni pogodbi upravičen oprav-
ljati posle ali zastopati družbo, izkazati usposobljenost za dotični
obrt in tudi pri nadaljnjem izvrševanju rokodelskega obrta mora
družba vsak čas ustrezati temu uvetu vsaj glede enega družabnika,
ki je upravičen opravljati družbene posle. Družba mora tudi vsako
izpremembo glede družabnikov, ki so usposobljeni za izvrševanje
obrti, naznaniti obrtnemu oblastvu.

Ako edini za izvrševanje obrta usposobljeni družabnik nepriča-
kovano izstopi iz družbe, naj obrtno oblastvo dá družbi rok do šes-
stih mesecev, da naznani družabnika, ki opravlja posle in zastopa
družbo ter more izkazati potrebno usposobljenost za dotični obrt.